

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

GUSTAF ADOLF

(Br.) Vitt.
Pr.

OCH

EBBA BRAHE

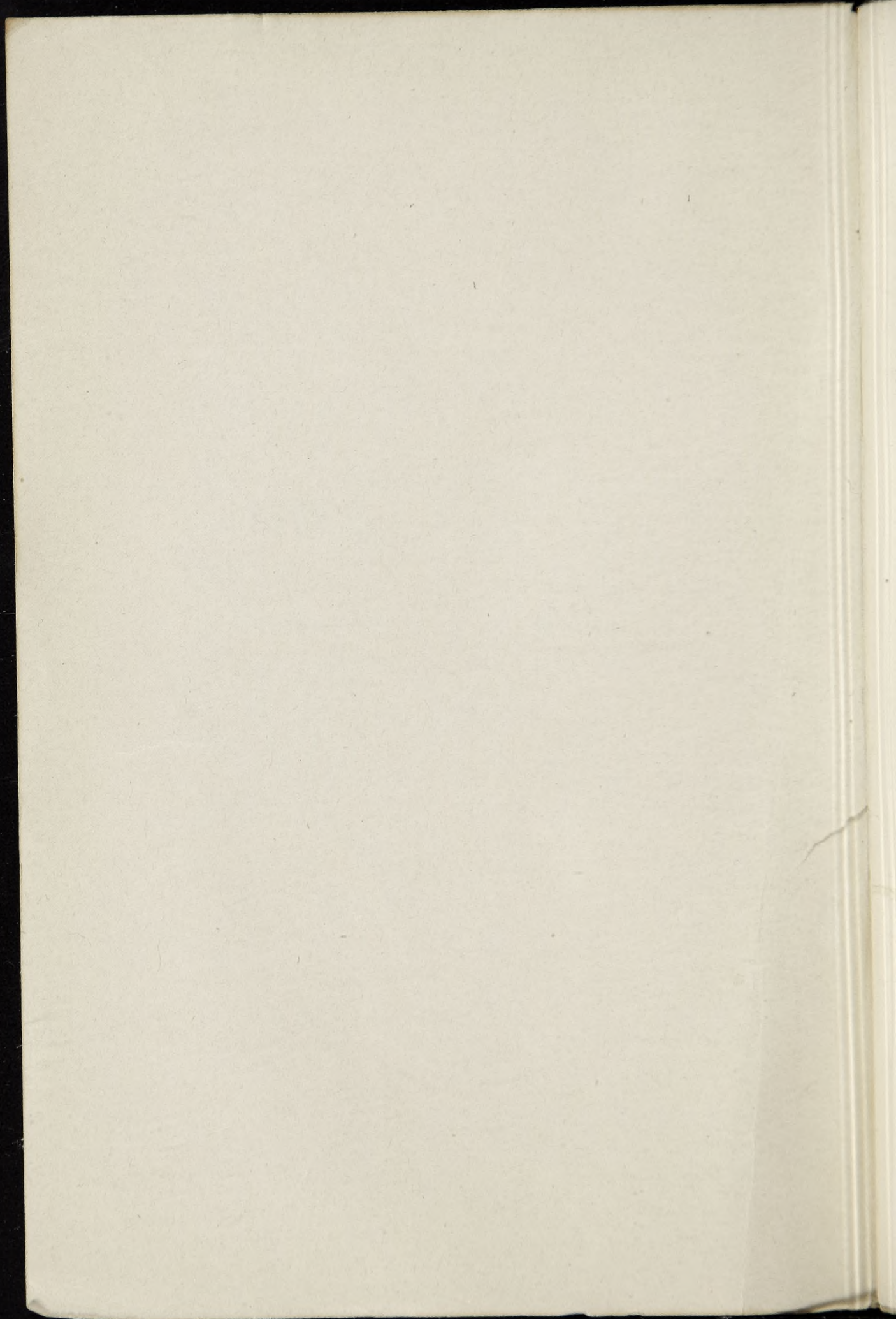
ROMANTISERAD SKILDNING
AF
J. O. ÅBERG

BIBLIOTHECA
ACADEMIÆ
CAROLINÆ

STOCKHOLM
F. C. ÅSKERBERG'S FÖRLAG

Pris: 50 öre

1887

GUSTAF ADOLF

OCH

EBBA BRAHE.

ROMANTISERAD SKILDNING EFTER EN
GAMMAL FOLKSÄGEN

AF

J. O. ÅBERG.

STOCKHOLM,
F. C. ASKERBERGS FÖRLAG.

GUSTAF ADOLF

OF

EBBA BRAHE

HOMANIERAD SKILDNING EFTER EN

GAMMAL FOLKSÄGEN

J. O. ÅBERG

STOCKHOLM
ASSOCIATIONS-BOKTRYCKERIET
1887.

1.

Förskräckt och yrvaken rusade »Jeppe på berget» upp från den hårda träbänk, på hvilken han njutit en kort hvila, satte luren till läpparne och skrek med anlitande af sina bastanta lungors hela kraft:

»Väktarerop! Klockan är tio slagen!
Gud bevare staden!
Ladugårdslandena!
Brunkebergena med!
Klockan är tio slagen!»

Pustande som en blåsbälg efter denna ansträngning sjönk han derefter ned på sin bänk igen, fattade en väldig lermugg, till hälften fylld med öl och drack den tom i ett enda drag. Derefter lät han höra en belåten smackning med tungan, knäppte några slag med fingrarna och försjönk åter i sin ljufliga halfslummer.

»Jeppe på berget» var sedan gammalt ett stående namn på den person, som bodde i vaktstugan på öfversta hörnet af Brunkeberg. Hans åliggande var ej allenast att ropa ut nattens timmar från klockan tio på aftonen till klockan fyra på morgonen, utan äfven att varsko om någon eldsvåda härjade Stockholm och malmarna. Ödet, som ibland ställer till

det bra besynnerligt, hade också fogat så, att den i denna berättelse spelande »Jeppe på berget» verkligen hette Jeppe, med tillnamnet Trulsson. Han var en herkuliskt byggd gestalt, som väl såg sig god att taga ett par man i kragen, men, liksom de flesta starka personer, också lugn och fromsint af sig. Det var svårt att reta Jeppe, men skedde detta någon gång, då var det ej rådligt för hans motståndare att stanna kvar och vilja mäta sig med jätten.

Norrmalm var ej vid denna tidpunkt särdeles stor hvarken till areal eller folkmängd. Den hade dock, enligt Karl IX:s beslut 1604, då den redan egde ett hundra gårdar, blifvit en stad för sig sjelf. Vid den tid här åsyftas, eller 1612, egde den inemot ett par hundra gårdar, liggande närmast Norrström. Såsom egen stad hade den bestånd under hela Gustaf II Adolfs regering, eller till 1635, då den, ett tusen gårdar stor, tillika med Södermalm och Asöna, den obebyggda delen af Söder, hvilken ännu tjänade till mulbete åt stadens kreatur, införlifvades med sjelfva staden. Den egentliga staden, Söder- och Norrmalm hade dock skyldighet att gemensamt aflöna »Jeppe på berget», som vakade för dem alla.

Jeppe Trulsson hade sofvit ungefär en half timme, då han ånyo häftigt rusade upp och lyssnade. Regnet smattrade utanför och med dess ljud blandade sig äfven ett par karlröster jemte stampet af hästar.

— Godt för den, som nu har ett tak att krypa under, mumlade Jeppe för sig sjelf och gnuggade förnöjd händerna, jag vill ej...

Längre kom han ej i sin monolog, ty häftiga slag på vaktstugans dörr sade honom att någon

ville in. Han skyndade för den skull att öppna. Men, han måtte ej ha gjort detta fort nog, ty med detsamma han gläntade på dörren, som gick utåt, fattade en kraftig hand i densamma och ryckte så häftigt upp den, att Jeppe, som var oberedd derpå, nära nog följt med ut. Och innan han förmådde sansa sig så mycket, att han kunde gifva sin missbelåtenhet med detta mottagande tillkänna, hade två i fotsida kappor insvepta manliga gestalter inträdt i det af en liten oljelampa upplysta rummet.

— Du ser förvånad ut, Jeppe, utbrast den ene med ungdomlig stämma, men ser du, Norreport är stängd och som vi ej vilja oro dem der borta, så önska vi tillbringa natten här. Du har väl ingenting deremot?

Redan i början af talet hade Jeppe känt sig besynnerlig till mods och när nu talaren lät den genomvåta kappan falla till marken och hans ungdomligt vackra gestalt stod der ohöljd, igenkände Jeppe den unge konungen Gustaf II Adolf.

— Men, eders majestät, stammade han, det behöfves blott ett ord och Norreport . . .

— Jag vet hvad du vill säga, afbröt Gustaf Adolf, men det ingår ej i min plan att i afton låta någon veta att jag är i min hufvudstad. Men, fortfar han och såg sig omkring, du har det trångt här, min gubbe, och vi få väl derfor söka oss en annan bostad längre ned, eller hvad säger du? slutade han, vänd till sin följeslagare.

Men innan denne hunnit få svaret öfver sina läppar hade Jeppe, som för allt i verlden ej ville gå miste om sådana gäster, redan fattat lampan och skridit fram mot en liten dörr, den han med en

knuff stötte upp. Der innanför visade sig en liten, bättre ordnad kammare.

— Här kan eders majestät hvila lika tryggt som i slottet, utbrast Jeppe. Ved har jag också, så att en värmande brasa snart skall vara i ordning.

Och innan konungen hunnit göra någon invändning hade Jeppe skyndat ut efter bränsle, det han med all omsorg packade in i spiseln. Som klockan straxt derefter var elfva måste han ut för att med en liten ändring upprepa sitt väktarerop och snart tonade hans väldiga stämma åter ut öfver Brunkeberg och den kringliggande trakten.

— Det kännes bra skönt, att efter en sådan ridt komma in i ett varmt rum, utbrast den unge konungen och sträckte med synbart välbehag ut benen framför den flammande brasan. Och han fortfor småskrattande: Jag ville bara se enkedrottningens miner, om hon visste, att jag denna afton hölle till i vaktstugan på Brunkeberg!

— Förmodlingen satte hon då hela staden i rörelse, för att få eders majestät härifrån, inföll konungens följeslagare, en man närmare trettio år med ett ståtligt yttre och ögon blixtrande af snillets eld.

— Ja, utbrast Gustaf Adolf och hans glada sorglösa utseende förvandlades plötsligt till allvarsamt, min goda mor är nog sträng, ibland öfver höfvan, men hon har också sina förtjenster. Det finnes ej heller några personer, som jag högaktar så mycket som henne och dig, Axel.

Den ståtliga mannen, som fick detta erkännande från Sveakonungens läppar, böjde vördnadsfullt hufvudet. De allvarsamma dragen ljusnade

dock efter hand och han vågade efter några minuter invända:

— Men, ers majestät, hvad skulle jungfru Ebba . . .

— Håll der, afbröt konungen under det hans ögon strålade. Om henne är ej här platsen att tala.

Dermed var samtalet slut. Sveriges unge konung, Gustaf II Adolf och hans elfva år äldre rikskansler, Axel Oxenstjerna, gingo till hvila i den tarfliga vaktstugan på Brunkeberg och sofvo der, trots Jeppe's väktarrop, lika lugnt som om de legat i slottets salar.

Dagen efter visste Stockholms befolkning hvar konungen tillbragt natten och detta bidrog i ej ringa grad att öka det anseende Jeppe Trulsson redan förut egde. Han var också ej så litet stolt öfver de gäster han fått hysa hos sig och det fanns äfven många, som helt oförtäckt läto sin afundsjuka sticka i dagen.

2.

I det braheska palatset satt den sköna Ebba Brahe och blickade tankfull ut öfver stadens och saltsjöns af en half storm upprörda vågor. Den sextonåriga jungfruns ögon skymdes ofta af stora heta tårar, hvilka tunga föllo ned på det fina broderi, hvarmed hon var sysselsatt, och mer än en gång upprepade hon för sig sjelf:

— Han har nu varit två hela dagar i staden och ännu har jag ej fått se honom. Skall det betyda att han...?

Hon uttalade ingen enda gång slutet på meningen. Anade hon kanske redan att *konungen* ej kunde, ej finge hålla hvad han såsom *prins* lofvat och svurit?

Ebba Brahe, denna i vår historia genom sin besvarade kärlek till Sveriges störste konung så ryktbara och i häfderna mycket omtalade qvinna, var dotter till riksdrotset Magnus Brahe och dennes första hustru Brita Lejonhufvud, samt föddes på Lerje i Vestergötland den 15 mars 1596. Hennes sorglösa barndom var lik alla andra högförnäma barns med den skilnad likväl, att jungfru Ebbas moder höll sitt barn något strängare än vanligt och uppfostrade sin dotter till ett mönster för den tidens adliga jungfrur.

Mellan fru Brita Brahe och Karl IX:s enke-drottning, Kristina af Holstein, en stolt och sträng qvinna, som i allt följde sin affidne gemåls grundsatser, rådde en förtrolig vänskap och när den först nämnda kände sitt slut nalkas, tog hon af enke-

drottningen det löftet, att hon för den lilla Ebba skulle vara i moders ställe. Detta löfte höll äfven drottning Kristina och på så sätt kom Ebba Brahe till hofvet i Stockholm, oaktadt fadren ännu var i lifvet. Han var dock så strängt upptagen med sina embeten, att han gerna lemnade bort dottren, helst hon kom i sådana händer som den förståndiga enkedrottningens.

Redan från tidigaste barndomen hade prins Gustaf och Ebba Brahe lekt tillsammans, än på det vackra Lyckås, än på stränderna af den hänförande Landsjön, än vid Svartsjö slott. Vid detta sist nämnda ställe fanns förut en lind, som folksägnen påstår antingen att Gustaf Adolf planterat eller att han i skuggan af dess lummiga grenar mottagit jungfru Ebbas första bekännelse om hennes kärlek.

Men, då Gustaf Adolf intog sin faders tron började också, såsom en författare anmärker »en stilla sorg i Ebba Brahes hjerta.» Medvetandet om, att hon var så ringa emot den på tronen upphöjde ingaf henne i dessa sorgens ögonblick den tanken, att hon sträfvade för högt, då hon tänkte få höljas af den konungsliga purpurn. Den djupa smärtan kom hennes förut så friska kinder att mer och mer blekna och oftare än förut sökte hon ensamheten, för att ostörd kunna få gjuta sina tårar.

Hon hade också af enkedrottningens förändrade uppförande sett att något var i görningen, som kanske skulle komma att väsendligt inverka på hennes framtid.

Många olika tankar genomkorsade den unga adelsjungfruns hjerna, der hon satt och blickade ut öfver nejden, och hon var så fördjupad i sina

tankar, att hon ej märkte hur en man i sin bästa krafts dagar trädde in i rummet. Det var en ståtlig och kraftfull gestalt, som bar alla yttre herrskaretecken. Hans ögon fästades en stund med djup ömhet på den unga jungfrun och hans läppar rörde sig liksom till bön. Sakta smög han sig fram och lade ena handen lätt på jungfru Ebbas lockiga hufvud.

Den unga flickan spratt häftigt till och for upp som en pil.

— Min gode far, utbrast hon och sträckte armarne mot Magnus Brahe, så du öfverraskade mig.

— Jag såg det, mitt barn och jag skulle ej ha stört dig nu, då jag vet, att du helst önskar vara ensam, om jag ej varit angelägen att meddela dig en stor nyhet.

— En nyhet, utbrast jungfru Ebba och betraktade nyfiket fadren. Är det kanske ofred igen och . . .

— Nej, en fredlig nyhet, afbröt riksdrotset leende. Konungen har utnämnt mig till landshöfding öfver Småland? Fredlig nyhet, nämnde jag nyss, fortfor han eftersinnande, men så alldeles fredlig är den ändå ej.

— Hur så? menade den vackra dottren under det en tydlig ängslan stod att läsa i hennes drag.

— Åh, det jäser ännu der nere efter Dackefejden skall du tro!

— Efter Dackefejden! upprepade jungfru Ebba förvånad. Men det var ju så länge sedan som i kung Göstas tid som det uppropet utspelades!

— Sannt, mitt barn, men du skall också besinna att den resningen hade vida djupare rötter och var betydligt mera utgrenad, än många andra

dylika. Förändring i religionen, skattepålägg, tät utskrifningar, försöket att hämma den tidens laglöshet och skydda fredliga medborgare mot stigmän och deras gelikar, allt detta är saker, som alltid måste lemna efter sig oerhörda dyningar om sjelfva svallvågorna kunna betvingas. Med Dackes död var därför upproret på långt när ej stilladt. De härdade och vildsinta smålänningarne passade noga på tillfälle att ånyo resa sig och detta skedde snart. De kufvades åter, men den eld, som under många år legat och glimmat under askan, hotar ånyo att utbryta, fastän kanske ej så farlig som . . .

— Och det är detta uppstudsiga folk, som du, min far, blifvit utsedd att styra, afbröt jungfru Ebba med låg stämma.

— Ja, mitt barn. Den massa utländskt krigsfolk, som ligger i Kalmar, är uppblandadt med polska och danska spioner, hvilka öfverallt på landsbygden mana till plundring och mord. Borghöfdingen på Kalmar slott gör visserligen allt hvad i hans förmåga står att motarbete utlänningarnes skadliga inflytande, men hans makt är för ringa. För ett par dagar sedan anlände hit en kurir med underrättelse att ett helt utländskt värfvadt regemente gjort uppror mot sin öfverste, mördat flere officerare, som velat återföra de orolige till lydriad och i spridda hopar tågat ut på plundring i landsbygden. Men, fortfor talaren och kastade energiskt hufvudet tillbaka, det måste blifva ett slut härpå, äfven om jernris måste användas mot de styfsinte.

— När ämnar du resa, min far? sporde jungfru Ebba.

— Om ett par dagar.

— Och jag skall följa med?

Det låg i denna fråga ett så djupt vemod, att Magnus Brahe ofrivilligt ryckte till. Han förstod ganska väl hvad det var som dikterade denna fråga, ty hans skarpa blickar hade för länge sedan med hemligt missnöje upptäckt konungens kärlek till dottren. Likväl sade han, under det han smekte hennes mjuka kinder:

— Nej, mitt barn, du får blifva qvar så länge och det önskar du kanske helst, eller hur?

Den forskande blick, som Magnus Brahe vid denna fråga fästade på dottren kom henne att rodande slå ned ögonen. Hvad skulle hon svara härpå?

— Som min fader vill, yttrade hon efter en stund. Min pligt bjuder mig att näst Gud lyda honom.

— Detta svar visar ditt goda och fromma hjerta, mitt barn, utbrast den nya landshöfdingen och omfamnade dottren. Jag har dock talat med enkedrottning Kristina om denna resa, och hon har medgifvit, att du får stanna vid hofvet. Du har väl redan hört att konungen helt plötsligt kommit hem?

— Ja, svarade jungfru Ebba med knappt hörbar röst.

— Han kom sent på aftonen, fortfor grefven, utan att låtsa sig se den tydliga förvirringen hos dottren vid talet om konungen, men ehuru han mycket väl kunnat befälla stadsporten att öppnas, stannade han och rikskanslern qvar hos »Jeppe på berget» och tillbringade natten der.

— Hvad sade enkedrottningen, då hon fick kunskap derom? var jungfruns nästa fråga.

— Hon lär hafva bannat upp så väl konungen

som rikskansleren. Du vet att hon kan vara skarp när hon sätter den sidan till.

Jungfru Ebba svarade ej härpå. Blott en suck undslapp hennes bröst.

På morgonen af den dag, under hvars lopp Magnus Brahe skulle nedresa till Småland för att tillträda styrelsen öfver detta landskap skyndade Gustaf Adolf ensam och med ovanlig brådska mot det braheska huset. Trappan togs i ett par språng och innan någon visste ordet af stod han framför den med rätta förbluffade grefve Brahe.

— Ers majestät, hvad har händt? utropade grefven, som trodde att någon olycka inträffat, då han såg hur konungens kinder flammade.

I stället för att genast svara sjönk Gustaf Adolf ned i en stol. Bröstets våldsamma höjning och sänkning talade tillräckligt för, att hans inre var i uppror. Under sådana ögonblick vågade grefve Magnus ej störa honom.

Slutligen reste sig konungen, gick raskt fram till grefven och såg honom stadigt i ögonen under det han sade:

— I hafven nogsammt förmärkt, att en ömmare böjelse uppstått mellan mig och jungfru Ebba. Jag kan ej längre uthärda denna ovisshet, utan har kommit, förrän I resen, för att yppa allt. Viljen I gifva mig eder dotter till gemål?

Ehuru grefve Magnus af talets början nogsammt kunde ana dess fortsättning ryggade han likväl i förstone tillbaka för detta frieri. Han behöfde en god stund för att sansa sig. Slutligen vågade han invända:

— Men, eders majestät, om enkedrottningen . . .
Han fick ej utsäga meningen förrän det heta Vasablodet sjöd öfver.

— Är jag ej konung, och bestämmer jag ej sjelf öfver mitt görande och låtande, utbrast Gustaf Adolf med hetta. Jag vill se hvem som vågar motsätta sig min vilja!

Grefve Brahe försökte ännu en stund att bringa konungen på andra tankar, men när detta ej lyckades sade han:

— Den ära, som eders majestät gör mitt hus och min släkt, är alltför stor att jag skulle tillbakavisa den, så framt ej öfverstigliga hinder resa sig i vägen. Mitt fadershjerta säger också, att jag i allt bör befrämja min dotters lycka och därför . . .

Innan grefven hunnit tala till slut hade den unge konungen i öfvermåttet af sin glädje, ett par gånger omfamnat honom. Sedan den första glädjetryttringen var öfver, sade Gustaf Adolf:

— Är jungfru Ebba hemma?

— Ja!

— Låt då kalla henne hit, att vi måtte få eder välsignelse.

Upprörd af allt detta gick Magnus Brahe att sjelf hemta sin dotter. Rodnande som en pion helsade hon sitt hjertas älskling och då grefve Magnus slutligen lade sina händer på de ungas hufvud och med rörd stämma välsignade dem, då kände Ebbas sällhet knappast några gränser. Gustaf Adolf qvarblef ett par timmar i det braheska palatset och när han ändteligen begaf sig derifrån trodde han ej annat än att den svenska drottningkronan i en ej aflägsen framtid skulle pryda den vackra jungfru Ebba Brahes lockar.

Äfven hon, den kungliga fästmän, hade aldrig förut känt sig så lycklig och glad som nu. Endast ett återstod, och det var enkedrottningens samtycke.

3.

Den af naturen stränga Kristina af Holstein-Gottorp hade blifvit ännu mera sträf, så snart hon erhållit full visshet om Gustaf Adolfs kärlek till Ebba Brahe. Denna var i hennes ögon ett brott, hvilket ovilkorligt måste bestraffas. Men huru? Öfver konungen egde hon ingen makt om han oförmodadt skulle slå döförat till för de moderliga förmaningarne och enkedrottningen misstänkte kanske också att den i sonens hjerta rotfästade ungdomskärleken skulle vara nog stark att trotsa hennes föreställningar. Han hade ju också i detta hänseende en föresyn i sin store farfader, som trots alla intriger äktat en undersåtes dotter, Margareta Eriksdotter Lejonhufvud och gjort henne till Sveriges drottning, samt i farbrodren Erik XIV, hvilken upphöjt korporalsdottren Karin Månsdotter till sin gemål. Kunde ej den unge Gustaf Adolf, som ju egde Vasablodets häftighet och uppbrusning vid det minsta motstånd, också göra sammaledes?

Från den tid enkedrottningen erhöll full vetenskap om sonens böjelse, samt att den dag för dag tilltog, hade hon många sömnlösa nätter i och för upptäckandet af ett sätt att hindra det i hennes tycke otillbörliga giftermålet. Tanken på att skilja de älskande åt blef allt mera rotfast hos henne och slutligen satte hon den i verket. Innan detta skedde omtalas en episod från ett möte mellan Gustaf Adolf och jungfru Ebba och vi vilja här begagna en annan författares ord i att återgifva den i och för sig sjelf obetydliga, men under sakens då varande läge, betydelsefulla händelsen:

»En gång kom Gustaf Adolf hem från stridsfältet, der han vunnit segrar och ära. Han kom just vid middagstiden och befann sig snart vid sin moders bord, sittande midt emot sin sköna trolofvade. Åsynen af hennes skönhet värmde blodet i hans hjerta och eldade hans blick. Glad tog han duken, som låg framför honom på bordet, kysste på densamma och kastade den till den rodnande Ebba, som tryckte den till sitt hjerta. Då upplågade drottningens vrede, och hon befalde Ebba genast stiga upp och gå ut till hoftärnornas bord. Fröken Ebba gick på denna hårda befallning, fällande bittra tårar. Men Gustaf skyndade efter henne ut, tog henne hastigt kring lifvet och dansade omkring med henne att bortleka sorgen, försäkrande henne, att hon hade ingenting att frukta; men från den tiden flyttade Ebba Brahe från hofvet till gamla enkedrottning Katarina på Strömsholm».

En dag var enkedrottningen nästan utom sig. Hon rusade anfådd genom ett par af sina rum och kramade våldsamt ett papper mellan de smala fingrarne. Hennes ansigte uttryckte den häftigaste vrede och hade någon för henne misshaglig person nu kommit i hennes väg, skulle den ej mått alltför väl.

Slutligen öppnades dörren till audiensrummet och en af hoffröknarna anmälde:

— Rikskansleren, grefve Axel Gustafsson Oxenstjerna.

Vid ljudet af detta namn lugnade sig enkedrottningen något och då Gustaf Adolfs förtrogne syntes i dörren ljusnade hennes förut mörka anlete ej så litet.

Sedan enkedrottningen gifvit honom ett tecken att taga plats, sade hon:

— I anen kanske, herr rikskansler, hvarför jag så brådstörtadt låtit kalla eder?

— Jag förmodar det, svarade Axel Oxenstierna med diplomatisk fintlighet.

— Se här, fortfor Kristina och räckte honom papperet. Läs detta först.

Med vexlande sinnesrörelser, afspeglade i sina manliga drag, genomgick rikskansleren under oafbruten tystnad det nära nog fullskrifna papperet. Härunder tog enkedrottningen ej en enda sekund sina ögon ifrån hans ansigte. Det var som om hon på förhand genom att studera diplomatens minspel velat förbereda sig på det svar han sedan skulle komma att afgifva.

När Axel Oxenstierna läst papperet till slut lät han det falla ned i sitt knä och satt en lång stund försänkt i grubblerier. Man skulle kunna säga, att dessa ögonblick måhända afgjorde Sveriges öde; att de afgjorde Gustaf Adolfs och Ebba Brahes är alldeles säkert.

Slutligen upplyfte han hufvudet, återlemnade det af enkedrottningens fingrar temligen illa hopskrynklade papperet till Kristina och sade:

— Det är ett bref från konungen till jungfru Ebba Brahe på Strömsholm.

— Ja, utbrast enkedrottningen och hostade våldsamt liksom ville hon hindra det lilla ordet »ja» att fastna i halsen. Men, fortsatte hon, antagligen är det endast en pro memoria, alldenstund jag hittat det bland de papper konungen lemnade efter sig vid sin afresa till kriget. Hvad sägen I derom?

— Troligtvis är det ett koncept, men därför ej mindre viktigt, svarade rikskansleren. Af det samma framgår tydligt, att jungfru Ebba varit nog klok att föreställa konungen, att deras ömsesidiga böjelse ej i längden skulle kunna föra till det önsade målet: föreningen genom kyrkans band. Hon har, det vet jag från annat håll, i sina bref uppmanat konungen att söka glömma henne och uppoffra sig allenast för Sveriges lycka och väl. Min kärlek har varit en kort, men skön dröm, skref hon en gång, och jag känner mig fullt lycklig öfver att hafva drömt den drömmen. Det är antagligen på dessa hennes ord, som konungen syftar i detta sitt utkast då han säger: Denna er sköna dröm skall en gång blifva verklighet blott jag kommer från kriget. Ja, eders majestät, fortfor rikskansleren och steg upp, något måste göras, ty känner jag konungen rätt, så skall han, i sin uppbrusning lätt kunna taga ett steg, som vore ödesdigert för fäderneslandet.

Det glimmade en blixtnöglighet af tillfredsställelse i enkedrottningens ögon då hon hörde dessa ord från rikskanslerens läppar.

— I ären alltså med mig att hindra min sons dåraktiga förening med Magnus Brahes dotter? frågade hon rent ut.

— Jag är det, lydde rikskanslerens lika uppriktiga svar.

Enkedrottning Kristina fortfor:

— Redan min salige gemål och jag afhandlade detta ämne, nemligen utgående från hans broders, konung Eriks, olyckliga förbindelse med Katarina Månsdotter. Endast en boren furstedotter bör blifva en konungs eller furstes gemål. Tager han en dylik

ur sitt lands adelsätter, vipps resa de sina hufvud och tro sig genom sin släktskap med det regerande huset opåtaladt kunna göra anspråk, ej blott på de förnämsta embetena, utan sträcka äfven förmätet händerna upp till de största rikedomar, kanske äfven mot sjelfva kronan. Ett starkt adelsstånd bör onekligen hvarje land hafva, men adelsvälde — bort det!

Enkedrottningen hade känt sig så hänförd af sitt ämne, att hon blifvit riktigt vältalig. Då hon nu såg att rikskansleren mindre blidt afhörde hennes harang om adelsstånd och adelsvälde, ombytte hon fintligt ämne.

— Jag har mycket tänkt på herr Jakob de la Gardie, såsom en passande man åt jungfru Ebba, utbrast enkedrottningen under det hon mätte golfvet med stora steg. Öfverhöljd af ära och endast nio år äldre än hon skulle han nog kunna göra henne lycklig. Viljen I, herr rikskansler, understödja mig härutinnan?

Efter något funderande svarade Axel Oxenstjerna ett kort och bestämdt:

— Ja. Men, fortfor han och skakade betänkligt på hufvudet, om konungen i förtid erhåller kännedom om hvad som förehafves, skall han måhända i sin häftighet göra allt om intet.

— Låt mig sörja därför, inföll Kristina. Endast I förbereden honom på det oundvikliga i att slå Ebba Brahe ur hågen, men, märk väl, *utan att nämna något om vårt föreslagna giftermål*, tillade hon med tonvigt på dessa ord, skall jag nog laga så, att han ingenting får veta förrän det blifver för sent. Och har en gång kyrkans band förenat Jakob de la Gardie och Ebba Brahe, skall konungen

nog besinna sig innan han använder sin makt att upplösa detsamma.

I och med denna öfverenskommelse mellan enkedrottning Kristina och Axel Oxenstjerna var Gustaf Adolfs och Ebba Brahes öde besegladt.

4.

Jeppe Trulsson hade i sitt giftermål en enda son, den hurtige Nils, hvilken ibland hjälpte fadren med vakten, men dessemellan sysselsatte sig med fiske och när detta om vintrarne tog slut, biträdde en af slottets snickare vid namn Tyko.

Denne Tyko snickare hade en enda dotter, benämnd Gerda, som var i tjenst hos Regina von Laube, en af enkedrottningens äldsta hofdamer, till hvilken hon satte ett så stort förtroende, att hon för henne uppenbarade nästan allt hvad hon tänkte företaga sig och därför begärde råd af den bepröfvade gamla damen.

Det nästan dagliga umgänget med Gerda hade gjort att Nils blifvit, som man säger, kär öfver öronen, och detta var ej något att undra på, ty snickarens dotter var en ganska täck flicka, som till och med kunde skryta öfver att hafva fått många talande blickar af de fina hofherrarne. Hon var dock för väl uppfostrad att lyssna till deras intetsägande prat och tomma artigheter, utan upptog med större välbehag de små tjenester, som den hurtige Nils bevisade henne. Och innan hon sjelf anade det hade han vunnit så fast insteg i hennes hjerta, att hon ej kunde få bort hans bild derifrån. Och, sanningen att säga, så gjorde hon icke heller några särdeles vidlyftiga ansträngningar att bli den qvitt.

Gubben Tyko, som var ganska »tät», och som därför hade gladt sig åt att få åtminstone någon af slottets lägre tjenstemän till måg, blef därför

smått förargad, då Gerda en dag helt öppet bekände att hon älskade Nils. Tyko svor en god stund och snurrade omkring som en broms i en pappersstrut. Ja, han hotade till och med att genast köra Nils på dörren, men vid närmare eftersinnande fann han sig ej kunna undvara sin driftige gesäll, hvadan denne till sin stora glädje fick stanna qvar. Men Tyko rufvade ändock på hämndplaner. För att förverkliga dessa gick han en dag, utan att dottren visste om det, upp till Regina von Laube och anhöll om ett enskildt samtal i ett högst angeläget ärende.

Fröken Regina var den dagen sjelfva nedlåtenheten och mottog därför Tyko snickare med nått och jemt så stor hjertlighet som var förenligt med hennes rang. Snickaren ryckte snart fram med sitt ärende, en jämmerlig klagovisa öfver dottrens brist på smak, när hon kunnat fästa sig vid en så simpel karl som Nils. Tyko hade hittills lefvat i den tron, att detta hans vältalighetsprof skulle göra åsyftad verkan, men om han fallit pladask ned från skyarna skulle han ej kunnat bli mera snopen och förvånad, än han blef då fröken Regina svarade honom med dessa ord:

— Jag tror att mäster Tyko blifvit högfärdig på gamla dagar därför att han har några dalrar på kistbotten. Åh, skäms! Är inte Nils, som är en duktig och bra arbetare, god nog åt hans dotter, fastän hon tjenar hos en hoffröken, så vill jag önska att han aldrig finge en man åt sin dotter. Se så, gå nu hem och rusta så fort som möjligt till bröllopp åt de unga. Gerda skall af mig få en passande utstyrsel och jag vill sjelf vara närvarande för att se att allt går riktigt till.

Med dessa ord vände den gamla hofdamen mäter Tyko ryggen. Förvirrad och skamflat lomade han af hem, stängde sig inne en hel dag och tog sig en stark funderare.

Då Gerda dagen efter passerade förbi verkstaden ropade fadren henne dit in.

— Det är väl inte värdt att jag längre spjerner emot, sade han, tog i detsamma dottrens och Nils' händer och lade dem tillhopa. Gud välsigne er, barn. Ni ska' gifta er redan i år, så att jag kan få vård på min ålderdom.

Och dermed var denna enkla trolofning undanstökad.

Den ende, som blef en smula misslynt med den affären, var Jeppe. Han sade nemligen rent ut, att Nils gerna kunnat vänta ett par år för att i stället biträda honom i vaktstugan. Blevve sonen väl gift, skulle han (Jeppe) nog få bli ensam. Men då Nils högtidligt försäkrade, att han, oaktadt gift, ändock ville hjälpa den gamle fadren så mycket han förmådde, då blef Jeppe Trulsson lugn igen och gaf, äfven han, sonen och den blifvande sonhustrun sin välsignelse. Så att nu var allt »klappadt och klart» från de båda viktigaste hållen.

Under det Nils ett par dagar derefter stod ensam i snickareverkstaden, belägen vid Svartmangatan, kom Gerda andtruten dit.

— Hvad kommer åt dig? sporde den unge snickaren och upphörde med arbetet för att med sitt arbetsförkläde torka svetten ur sin täcka fästmö's af springandet upphettade ansigte.

— Jag kommer från fröken Re-gi-na, var allt hvad Gerda till en början kunde framstamma.

— Så-å! Kanske att hon kolat af?

— Ne-nej, du. Något värre!

— Något värre, eftersade Nils och spärrade upp både ögon och mun. Kanske att hon öfvertalat fader Tyko att...

— Enkedrottningen har varit der, inföll den unga flickan, innan hennes trolovade hann sluta meningen.

Ny förvåning från hans sida och ett nytt utrop.

Nu ändteligen hade Gerda kommit sig så pass för, att hon kunde tala lugnt. Hon sade för den skull:

— Du har ju alltid vördat och älskat jungfru Ebba?

— Ja visst. Men, hvad menar du?

I stället för att svara på denna fråga sporde Gerda fortfarande:

— Och du vet att hon och kungen länge älskat hvarandra?

— Ja-a, inföll Nils långsamt och med gapande mun.

— Och att det talet gått, att hon skulle blifva kungens gemål och drottning?

— Jaha, det vet jag också, men jag vill sjunka ned på stället om jag begriper hvart du nu syftar.

Sedan den unga flickan noggrannt sett sig omkring på det att ingen lyssnare måtte ligga dold i närheten, sade hon:

— För ungefär en timme sedan skulle jag gå in till fröken Regina i ett ärende, då jag tydligt hörde enkedrottningens skarpa röst der inne. Du

vet att jag annars inte är nyfiken och jag tänkte just draga mig tillbaka, då jag i detsamma hörde enkedrottningen nämna jungfru Ebbas namn med en röst, som tydde på att hon var vred. Jag kunde nu ej rå för att jag kände ett behof af att lyssna, utan smög mig åt sidan bakom en dörr, der ingen skulle kunna upptäcka mig.

Då Gerda, som talade fort och ifrigt, nu gjorde ett uppehåll för att hemta andan, inföll Nils:

— Att du tordes detta! Tänk om någon oförhappandes kommit in och tagit dig på bar gerning!

— Så du pratar, utbrast den unga flickan en smula stött. Tror du inte att jag vet hvad jag gör! Det är ju ingen mer än jag, som får tillträde till fröken utan att först anmälas. Men, afbryt mig nu inte, så ska' du få höra. Rätt som det var sporde fröken Regina hur enkedrottningen tänkte bära sig åt att hindra konungens giftermål med jungfru Ebba och då sade hon, att detta var den lättaste sak i verlden. Konungen var nu långt borta och innan han hunne hem skulle nog vigseln kunna fullbordas.

— Vigseln! Hvilken vigsel? sporde Nils förvånad. Inte har du . . .

— Åh kors, jag har ju glömt omtala att enkedrottningen föresatt sig att gifta bort jungfru Ebba under konungens bortvaro.

— Med hvem?

— Ja, ser du, det har jag för tillfället glömt . . . Jo, nu minns jag; med herr Jakob de la Gardie, som bara är nio år äldre än jungfru Ebba, och som så många gånger slagit ryssen. Nu tycker jag, vet du, att det är riktigt synd om jungfru Ebba, som kanske sitter der borta på Strömsholm

och gråter, och som nu ska' giftas bort mot sin vilja. Herr Jakob lär visserligen vara en ståtlig och bra karl, men, herre Gud, att för hela lifvet förenas med den, man ej kan älska, det måste vara förfärligt.

Vid dessa ord lade den näpna snärtan sitt hufvud vid ynglingens bröst och såg honom trofast i ögonen.

— Hör du, Nils, sade hon derefter, jag har tänkt på en sak.

— Hvilken då?

— Om vi kunde få ett bud till kungen, så att han kunde skynda hem, så . . .

Hon fullbordade ej meningen af den orsak att Nils började häftigt rifva sig i hufvudet. Han var synbarligen ett rof för häftiga inre sinnesrörelser.

— Ett bud till kungen, upprepade han. Men, vet du då hvar han finnes att träffa?

— Ja, jag hörde att han är i läger vid Grips-holm. Vet du hvar det ligger?

— Mätte väl det. Men är du säker på, att jungfru Ebba är kvar på Strömsholm?

— Nej, det är hon inte.

— Är hon här i sta'n då?

— Ja, så hörde jag.

Det blef nu en lång tystnad, hvarunder Nils ej kunde arbeta. Han bara funderade på huru han skulle bära sig åt för att komma till konungen. Slutligen sade han:

— Kung Gösta har en natt hvilat hos far i vaktstugan och när han gick om morgonen gaf han far några blanka guldmynt. Vänlig och hjertlig mot alla är han, och jag vill försöka att varsko honom om den fara, som jungfu Ebba sväfvar i.

— Tack, Nils; jag visste att jag ej skulle behöfva bedja dig förgäfvos, utbrast den unga flickan, men om du vill lyda mitt råd, så går du genast till grefve Brahes hus och spörjer om fröken Ebba är hemma, och för henne omtalar du hvad du vet.

— Skall göra så, inföll Nils. Om far spörjer efter mig, så kan du säga att jag måste resa bort i ett angeläget ärende.

En stund derefter var Nils, iförd sina vanliga arbetskläder, på väg till braheska palatset, hvilket i största hemlighet bevakades af enkedrottningens folk, på det att jungfru Ebba ej skulle få tillfälle att afsända något bud till konungen.

Ingen af spejarne kunde dock misstänka snickaren Nils, helst han kom arbetsklädd och på tillfrågan hvad han hade i braheska huset att beställa, svarade att han var ditkallad för att laga någonting. Han slapp också obehindradt in.

3.

Den sköna Ebba Brahe gick till hälften för-
tviflad fram och åter i sitt rum. Alla de rikedomar,
som funnos omkring henne, gladde henne ej mera.
Hela hennes korta kärleks dröm var nu borta och
en naken, för henne okänd, verklighet skulle snart
träda i stället. Hon hade nyligen kommit från
den stränga enkedrottningen, som allvarligt tillsagt
henne att hålla sig redo att träda i brudstol sön-
dagen derefter. Och underrättelsen derom hade hon
fått på torsdagen, således endast tre dagar före det
den ödesdigra händelsen skulle inträffa och hon för
alltid skiljas från sin barndoms älskade.

Der uppe på slottet hade hon, medan hon
väntade att få inträda till den stränga fostermodren,
ty såsom sådan hade hon allt sedan den rätta mod-
rens död varit van att anse enkedrottning Kristina,
gått omkring i de rum der hon så ofta lekt som
barn och der hon såsom jungfru ofta hört den unge
konungen hviska ömma ord i hennes öron. Hon
ville gråta när hon såg alla dessa kära minnen
och stumma vittnen till hennes korta lycka, men
tanken på att hon snart skulle stå ansigte mot
ansigte med enkedrottningen gjorde att hon med
våld hämmade de tårar, som ville frambyta.

Så kom hon slutligen in i det rum, der hon,
undergifven det öde, som väntade henne, med dia-
manten i sin ring inristat i ena fönsterrutan dessa
kända ord:

»Jag är förnöjd med lotten min,
och tackar Gud för nåden sin.»

Det var nu första gången hon var inne i detta rum sedan hon skrifvit dessa ord. Nyfiken att under dem se besynnerliga ristningar gick hon närmare och läste, under det hjertat våldsamt bultade och barmen häfde sig mer än vanligt, de strofer, som enkedrottningen ristat der under:

»Det ena du vill, det andra du skall,
så plägar det gå i dylika fall.»

Under det hon begrundande stod framför denna ruta inträdde enkedrottningen så tyst, att jungfru Ebba ej visste af det, förrän en het andedrägt i hennes nacke sade henne att någon stode der bakom. Förskräckt vände hon sig om, men hennes förskräckelse upplöste sig i en djup bugning.

— Ser du der, utbrast Kristina och pekade på de af henne inristade orden. Man får ej alltid hvad man vill och äfven dig är detta beskärtd. Men du må ändock tacka din Gud att vi åt dig utvalt en sådan make som herr Jakob de la Gardie, till hvilken konung och fosterland stå i en stor skuld för det sätt, på hvilket han fört våra härar mot den gruflige ryssen. Jag har kallat dig hit för att underrätta dig om, att du om söndag, efter gudstjenstens slut i slottskyrkan skall vigas derstädes. Inga invändningar, fortfor hon strängt då hon märkte att jungfru Ebba ville tala. Tid har du nog att bereda dig på den viktiga förrättningen. Nu kan du gå.

Dermed var audiensen slut. Bedröfvad återvände den sköna Ebba Brahe till sin faders gård, der hon inneslöt sig i sitt enskilda rum med sträng tillsägelse till kammarjungfrun, att ej under någon förevändning insläppa vare sig man eller qvinna.

För att ännu en gång, kanske den sista, på-

minna sig den, hon gifvit sitt hjerta och sin tro, uppläste hon ett skrin af elfenben, inlagdt med guld och uttog ur det samma några bref, hvilka hon öfverhöljde med kyssar, och på hvilka stora heta tårar runno ned. Det var brefven från Gustaf Adolf. Det hon sist emottagit läste hon med den största rörelse, ty det innehöll de varmaste löften om konungens kärlek och slutade med dessa ord:

— Eder kärlek har styrkt min arm och gifvit segrens ära.

Då hon för tredje gången höll på att genomläsa detta bref och hade medhunnit ungefär hälften, öppnades dörren varsamt och den unga kammarjungfrun inträdde med ljudlösa steg. På de stränga blickar jungfru Ebba gaf den stackars flickan, svarade denna:

— Förlåt, ädla jungfru, men der ute står en ung man, som jag förgäfves sökt att afvisa. På alla mina försäkringar att han ej kan få slippa in, svarade han alltid: »jag måste in till jungfru Ebba Brahe!» och för några ögonblick sedan tillade han: »släpper du ej in mig, så sker kanske en stor olycka!» Jag är alldeles rådlös, ty jag vet ej hvad jag skall göra.»

Ebba Brahe betänkte sig några ögonblick; derpå sade hon:

— Hur ser han ut?»

— Han är ung och hurtig och ser bra ut, men . . . men»

— Tala oförbehållsamt, uppmanade jungfru Ebba. Jag vill veta allt.

— Han är arbetsklädd och bär en dräkt som en snickare.

Nyfikenheten och en obestämd aning gjorde att Ebba Brahe befallde kammarjungfrun att införa

den okände, och inom några ögonblick stod Nils med mössan i handen djupt bugande framför Ebba Brahe. Sedan hon några sekunder fixerat hans rödblommiga anlete, yttrade hon:

— Jag har bestämdt sett dig någon gång förut.

— Kan väl vara, svarade Nils, annars är jag son till 'Jeppe på Berget' och arbetar hos snickar Tyko vid Svartmangatan. Se, det är nu så, att min trolofvade, Gerda, som är tjensteflicka hos hof-fröken Regina von Laube, förnummit att enkedrottningen vill bortgifva jungfru Ebba med en annan, än . . . än . . .»

De forskande, halft oroliga blickar Ebba Brahe gaf talaren kommo honom att stammande afbryta sin mening. Han fattade dock genast friskt mod och fortfor på sitt öppenhjertiga sätt:

— Nu hafva Gerda och jag kommit öfver ens om att jag skulle erbjuda jungfru Ebba Brahe min tjenst om hon vill hafva ett bud till konungen, som för närvarande är i lägret vid Gripsholm. Och är det så att den nådiga jungfrun vill det, så kan hon tryggt öfverlemna ett bref eller något dylikt åt mig, ty innan någon obehörig får det af min hand skall han få skära mig sönder och samman, och detta lofvar jag ej skall blifva så lätt.»

Och till bestyrkande af dessa sina ord utsträckte Nils sin högra senfulla hand.

Ebba Brahe visste ej hvad hon skulle tro. Drömde hon eller var hon vaken? En obekant person kom och erbjöd sig att föra ett bref, det sista, till den älskade konungen, hvilken hon sålunda kunde få delgifva sin sorg! Var det kanske ej en snara, utlagd af enkedrottningen?

Det rörde sig så besynnerliga tankar inom

hennes bröst. Utan att just kunna redogöra för orsaken tog hon ett par steg fram mot ynglingen och fixerade honom ihärdigt. Då Nils uthärdade dessa blickar, fann jungfru Ebba att hennes fruktan var ogrundad och hon sade, i det hon utan betänkande räckte den unge mannen sin hand:

— Det kännes ljuft att hafva trogna vänner. Vill du föra ett bref till konungen?

— Ja.

— Men, det är brådtom.

— Redan i natt begifver jag mig på väg, och till Gripsholm är ej längre, än att jag kan hinna dit tills i morgon bittida.

— Tror du att det låter sig göra att få en häst, som håller ut hela den långa vägen?

— Häst, inföll Nils förvånad. Hvad skall jag göra med sådant otyg då jag inte kan rida?

— Men, hur vill du då färdas dit? sporde jungfru Ebba utan att tänka på hvilken dum fråga hon nu gjorde.

— Åh, så framt vattnet ej ännu sinat ut, så tror jag att en bra segelbåt skall kunna tillryggelägga vägen fortare än en häst, aldrahelst som den här vinden tyckes vilja hålla i sig. Dessutom är det den fördelen med båten, att han aldrig kan bli trött.

Detta lugnt afgifna svar kom Ebba Brahe att, lindrigt rodnande för sig sjelf, draga sig tillbaka. Hon gaf likväl dessförinnan Nils ett tecken att qvarstanna. Han hade väntat ungefär en half timme, när jungfrun kom tillbaka.

— Nu anförtror jag detta i dina redliga händer, sade hon och gaf honom ett litet omsorgsfullt hopviket och med vaxsigill försedt bref. Lyckas du

att oskadadt föra det till konungen, så skall du ej blifva obelönad. Gud vare med dig och beskydde din färd!

Öfverväldigad af sinnesrörelser kunde hon ej tala mera. Slående båda händerna för ansigtet brast den så länge hämmade tårfloden åter lös och med vacklande steg gick hon in i ett annat rum.

Nils såg efter henne under det hon vacklade bort och för sig sjelf mumlade han:

— Heldre gifver jag mitt hjerteblod, än låter detta bref ryckas ifrån mig.

Den unga kammarjungfrun inträdde nu och förde Nils på hans begäran ut genom en bakport, der ingen vakt stod. Han ströfvade derefter ett par timmar omkring på Södermalm i sjelfva staden och på Norrmalm och begaf sig just som fadren lät sitt första väktarrop tona ut från Brunkeberg ned till Riddarholmen, der hans egen båt låg förtöjd. Anordningarne med dess iståndsättande voro snart gjorda och innan midnattstimmen inbröt ilade den lilla båten, förd af den unge mannens vana arm, utåt Mälaren. Vinden var, såsom han förspått, särdeles gynnsam och den friska kultje, som blåste, var honom särdeles välkommen. Först när Långholmen och Essingen skymde staden för hans blickar kände han sig betydligt lugnare; seglet spändes hårdare och den lilla farkosten dansade med god fart längs Mälarens i midsommarskrud klädda stränder.

6.

Ju mera rikskansleren Axel Oxenstierna tänkte på det löfte han gifvit enkedrottningen, nemligen att förbereda konungen på det slag, som väntade honom och söka mildra den uppbrusande vrede, som måste blifva en naturlig följd af misräkningarne, desto obehagligare fann han detta uppdrag vara. Redan sedan lång tid tillbaka hade han varit fästad vid den unge konungen med vänskapens starkaste band; han kände helt och hållet till hennes och jungfru Ebbas hela kärlekshistoria och han allena egde konungens oinskränkta förtroende äfven i allmänna saker. Genom den vänskap som förenade de båda store männen var Axel Oxenstiernas inflytande nära nog allsmäktigt, men i dessa ögonblick föresväfvade honom den tanken:

— Skall jag ej genom att blanda mig i hans enskilda affärer och söka skilja honom från den han så högt älskar, förverka detta förtroende?

Detta spørsmål gnagde honom natt och dag och det gick nära nog en vecka innan han kunde besluta sig för hvad han skulle göra. Den af enkedrottningen utsatta tiden närmade sig emellertid med stora steg och rikskansleren måste för den skull hastigt fatta ett afgörande beslut. Efter en half natt i vaka reste han tidigt följande morgon ut till lägret vid Gripsholm. Så fort Gustaf Adolf fick se honom skyndade han genast fram, omfamnade vännen och sporde i ett enda andetag:

— Hur står det till i hufvudstaden och hur mår jungfru Ebba?

På denna sista fråga kunde Axel Oxenstierna ej för tillfället gifva annat än ett sväfvande svar, men då han på eftermiddagen hade en lång enskild audiens hos konungen ryckte han oförbehållsamt fram med sitt ärende.

Det gick till en början som han förmodade. Det heta Vasablodet sjudade öfver och endast Oxenstiernas lugna hållning kunde förebygga ett våldsamt utbrott.

Sedan konungens häftighet väl hunnit lägga sig, kallade han andra morgonen Oxenstierna åter till öfverläggning. Han var nu lugn, men ytterst blek, och de djupa ringarne kring de rödkantade ögonen borgade tydligt för att tårekällan också här flödat öfver. Kanske bidrog också detta till att han småningom återfått det behöfliga lugnet.

Då Oxenstierna inträdde till konungen satt denne så fördjupad i skrifning, att han ej såg den inträdande. Rikskansleren, som af konungens bekymrade utseende fann att det måtte vara enskilda viktiga saker han sysslade med, ansåg för bäst att på en stund draga sig tillbaka. Men då han skulle göra detta ville det ej bättre än att han med ena skon kom att stöta till en i vägen befintlig stol.

Gustaf Adolf, som var betydligt nervös efter den oroliga natt han genomvakat stirrade upp och varseblef Oxenstierna.

Denne hade redan på läpparne en ursäkt, men den afbröts tvärt af konungen med dessa ord:

— Det var bra att du kom just nu. Nu känner jag mig stark nog att vidare tala med dig om det ämne vi i går afhandlade. Repetera för mig min moders ord.

Trots den stränghet enkedrottning Kristina städse

ådagalade hyste likväl hennes barn, synnerligast Gustaf Adolf, för henne en djup oskrymtad vördnad och kärlek, som icke ens svigtade nu, då modershjertat kunde vara nog hårdt att krossa hans ljufvaste förhoppningar. Med sitt klara förstånd och ytterligare påverkad af vännen Axel Oxenstierna, fann konungen slutligen att han hade ett högre mål att lefva för än sitt eget intresse, nemligen Sveriges ära och lycka. Och hvem vet om han blifvit den store och af hela världshistorien uppburne Gustaf Adolf, så framt han ej lyssnat till modrens och vännens råd och låtit sitt hjertas böjelse underordnas det allmännas väl. Han hade nu gifvit efter, men det kan ingen förtänka honom, att han en gång till önskade se sin barndoms och ungdoms brud, innan hon öfverlemnades åt en annan. Han sade för den skull, sedan Axel Oxenstierna ord för ord upprepat enkedrottningens ord:

— Vet du säkert om jungfru Ebba nu är qvar i Stockholm eller på Strömsholm?

Sanningsenligt, ty han hade ej tagit notis om henne, kunde rikskansleren svara:

— Nej, det vet jag icke.

Gustaf Adolf sänkte hufvudet några minuter ned mot bröstet. Slutligen upplyfte han det med en viss häftighet i det han sade:

— Jag vill genast göra mig underrättad derom.

— Deri gör eders majestät oklokt, invände rikskansleren hastigt, ty jag tror ej att jungfru Ebba Brahe nu är i ett sådant tillstånd, att hon med lugn kan möta eders majestät. Mitt råd är därför att vänta till dess den första häftiga smärtan gått öfver.

Axel Oxenstiernas lugn hade alltid en mäktig

inverkan på Gustaf Adolf isynnerhet under hans första år som konung, då blodet ej sällan brusade upp, ibland mera än tillbörligt var. Så äfven nu. Han räckte vännen sin hand och lofvade honom att följa hans råd.

Då Axel Oxenstierna dagen derefter ensam reste in till hufvudstaden var han betydligt lugnare än på bortfärden. Hans mission har lyckats öfver all förväntan bra åtminstone hvad det beträffade att förbereda konungen på hvad som komma skulle. Han kunde dock ej vara fullkomligt lugn i afseende på konungens resa till Stockholm, och det var detta, som oroade honom en smula.

Han hade lofvat enkedrottningen att genast efter återkomsten till Stockholm infinna sig hos henne, och detta löfte höll han och det var samma dag och nära nog samma timme som Nils hade företräde hos Ebba Brahe.

Då Oxenstierna fick veta att vigseln blifvit utsatt att försiggå redan påföljande söndag, uppmanade han enkedrottningen att ej töfva längre, all den stund det lätt kunde hända att konungen ändrade tankar och oförmodadt infunne sig i Stockholm. Äfven Jakob de la Gardie var för ett skyndsamt giftermål; ty han såg naturligtvis helst att konungen skulle komma för sent.

Innan Oxenstierna afträdde sporde han liksom af en händelse:

— Men, om nu jungfru Ebba, som nog längtar efter att ännu en gång få se och tala med konungen, har skickat bud till honom angående sitt hastiga giftermål, hur torde det då

— Stanna der, herr rikskansler, afbröt enkedrottning Kristina under det ett segerleende spelade

kring hennes läppar. Äfven denna omständighet har jag förutsett och tagit så stränga mått och steg, att hon ej skall kunna afsända något bud. Men, skulle detta ändock lyckas henne, så har jag för mer än åtta dagar sedan längs Mälarstranden hit om Gripsholm och på de der utanför liggande öarne och holmarne posterat ut vaksamme spejare, som ej skola släppa någon, som har ärende till konungens läger, igenom utan att på det noggrannaste undersöka honom. Och till befälhafvare för spejareflocken har jag utsett Severin Kyhle, en pålitlig man.

— Jag känner honom, inföll Oxenstierna. Det är en vresig men kärnfast gubbe, som varit med vid Kalmar belägring och således vet hur han skall bete sig under slika omständigheter.

7.

Den man, som enkedrottning Kristina utsett åt den sköna Ebba Brahe var henne fullt värdig. De la Gardiska ätten härstammar från Frankrike. Jacque de la Gardie, som bodde i Roussot i Languedoc, hade med sin hustru Catherine de Sainte Colombe en son, hvilken fick namnet Pontus och föddes 1520. Redan från barndomen bestämd för det andliga ståndet och uppfostrad i Montlieu i stiftet Carcassonne, öfvergaf han snart denna bana och kastade sig in på den krigiska, såsom mera öfverensstämmande med hans håg och hans lifliga lynne. Som krigare utmärkte han sig öfverallt, var ofta i främmande tjenst och hamnade slutligen i Danmark. I spetsen för skotska och franska »halsjärnsknektar» afsändes han till det af svenskarne belägrade Varberg. Vid stormningen af denna stad blef De la Gardie fången och svor kort derefter trohetsed åt Erik XIV. Detta hindrade honom likväl ej att ställa sig på hertigarne Johans och Carls sida i deras uppror mot sin broder konung Erik; ja, det var till och med han, som var hufvudledaren för denna rörelse. Under det krig, som Johan III förde mot ryssarne anförde Pontus de la Gardie svenska krigshären med en sådan lycka, att han hopade framgång på framgång och slutligen tvungo fienderna till fred och eftergift. Vid återfärden från en af fredssammankomsterna kantrade den farkost i hvilken han färdades utför floden Welika och han sjelf jemte flera andra drunknade den 5 nov. 1585. Han

ligger begrafven i Nikolauskyrkan i Reval. En marmorvård är rest öfver hans sista hvilorum.

Sonen till denne, den svenska De la Gardieska ättens hufvudman, var Jakob de la Gardie, Ebba Brahes påtvingade make. Han föddes i Reval den 20 juni 1583 och kom redan som ung ut i lifländska kriget, der han genast utmärkte sig vid försvaret af Wolmar, bakom hvars sönderskjutna murar han och Karl Karlsson Gyldenhielm uppehöll den polske fältherren Zamoyski under en tid af tre månader. Slutligen måste han gifva sig och hölls fången i fyra år. Frigifven trädde han i holländsk tjenst, men återvände, trots lysande anbud från Henrik IV af Frankrike, till Sverige, der han 1608 af Karl IX utnämndes till general-löjtnant. Liksom fadrens skulle äfven sonens mest lysande hjeltedater utföras i Ryssland. När detta lands czar, Vazilej Schuiskoj, blef alltför hårdt ansatt af sina motståndare begärde han hjälp af Sveriges konung Karl IX. Hjelpen beviljades och Jakob de la Gardie utnämndes till befälhafvare för de afsända trupperne. Och nu började ett tåg, som knappast har sitt motstycke. I spetsen för endast fyra tusen man, största delen utländska legoknektar, tågade grefve Jakob rakt på Wiborg, der han mötte den vänligt sinnade Knes Skopin. Förstärkt af dennes trupper marscherade han derefter rakt på Moskwa, slog, oaktadt tillstötande svårigheter, den polska hären vid Twer, befriade Troiskoj och höll i mars månad 1610 sitt intåg i Rysslands gamla hufvudstad. Den af polackarne fördrifne Vasilej Schuiskoj uppsattes åter på tronen och de la Gardie införde åter den brutna ordningen. Atertåget från Moskwa var fullt af faror och äfventyr. Vid Klusina möttes han ånyo af

polackarne och striden började. Härunder lemnades han i sticket ej allenast af de ryssar han hade under sitt befäl, utan äfven af de utländska legoknektarne. Allt hvad som derefter återstod af hären var en svensk-finsk styrka, uppgående till endast fyra hundra man. Men det var kärnfolk i hvartenda tum och med denna lilla återstod kom han lyckligt tillbaka till Finland, förstärkte sig och gjorde nya eröfringar inom det ryska riket. Hans afsigt att få uppsätta Gustaf Adolfs broder Karl Filip på ryska tronen blef om intet emedan ryssarne redan valt Mikaël Románov till czar. Dessa Jakob de la Gardies förtjenster blefvo ej obelönade, ty år 1617 upphöjdes han till riksmarskalk.

Sådan var den man, som enkedrottning Kristina gaf Ebba Brahe. Ryktet om hans bragder hade redan hunnit till den unga jungfruns öron och då hon slutligen vid det svenska hofvet blef personligen bekant med grefve Jakob måste hon, oaktadt hon kanske sträfvade emot, skänka honom sin högaktning. Och för hvarje gång hon var i hans sällskap, upptäckte hon nya företräden hos sin blifvande make. Dunkla rykten, till hvilka hon dock ej i början satte någon tro, visste emellertid förtälja, att Gustaf Adolf under lifländska fälttåget 1615 blifvit fästad vid Margareta Cabeljou, en qvinna, som täflade med jungfru Ebba om skönhetspriset.

Länge tillbakavisade jungfru Ebba de beskyllningar för otrohet, som hon litet emellanåt och nära nog i smyg fick höra utkastas mot den unge konungen, men när dessa ej allenast höllo i sig, utan äfven vunno i styrka, kunde hon ej längre tvifla på att de voro sanna.

Ingen qvinna kunde lida större qual än den

älskande Ebba, men ingen kunde heller med sådant hjeltemod sluta dem inom sig, som hon.

Kom så grefve Jakob och enkedrottningens befallning att Ebba Brahe skulle taga honom till make. Till en början grät hon och besvor sin fostermor att hafva förbarmande med henne, men den stränga Kristina hade beslutit att hon skulle uppoffras och detta beslut kunde hon med sin stränga åskådning aldrig ändra. Ebba Brahe måste genom giftermål med Jakob de la Gardie uppoffras för Sveriges lycka, och så skedde äfven.

Det var under en lysande hoffest, som Ebba Brahe första gången såg grefve Jakob. Hon visste då ingenting om de planer, som enkedrottningen hade på dem båda. Den bistre krigaren, som segerande genomvandrat en stor del af Ryssland och återinsatt dess fördrifne czar, förekom henne alldeles som en annan menniska och hon deltog ej det ringaste i den hyllning, som slösades på hjälten. Men, ju mera hon lärde känna det verkligt goda ädla hjerta, som klappade i grefve Jakobs bröst, desto mera kände hon sig dragen till honom. Ja, det fanns till och med stunder, då Gustaf Adolfs vänare bild alldeles sköts i bakgrunden. Dessa stunder kommo allt oftare, när det omsider blifvit klart för henne, att hon var bestämd att framlefva sina återstående dagar såsom grefvinnan De la Gardie.

Det var med den största sorgfällighet, som enkedrottningen vakade öfver att den bestämda bröllopsdagen ej i förväg blefve känd och som det också låg i grefvens plan att så mycket som möjligt hemlighålla den för att ej få ett för honom högst obehagligt besök af konungen, så iakttog också han

de aldra största försigtighetsmått. Det oaktaadt kunde likväl slottets tjenstepersonal se att något ovanligt var på färde, men alla deras försök att lyfta på den hemlighetsfulla slöjan voro fåfänga.

Den enda, som visste något var, såsom vi förut berättat, Gerda, snickar Tykos vackra dotter. Men hon vågade naturligtvis ej heller yppa någonting, ty i och med detsamma skulle olyckor utan tvifvel börjat hopa sig öfver hennes och fadrens hufvud.

Då Nils om morgonen ej som vanligt inställde sig vid arbetet, blef gubben Tyko helt förvånad, ty en sådan försumlighet hade hans blifvande måg aldrig förut gjort sig skyldig till.

— Åh, han kommer nog om en stund, tröstade han sig slutligen, men när den stunden började räcka inemot middagen och ingen måg hördes af, då blef gubben på allvar orolig.

Han kunde ej uthärda längre. Rocken slängdes på och kosan ställdes upp till vaktstugan på Brunkeberg. Der hade ej heller Nils varit om natten och denna omständighet satte allt flere myror i Jeppe Trulssons och Tykos gamla hufvuden. Jeppe måste hafva reda på pojken, det kunde ej hjälpas, och som hans närvaro i vaktstugan ej var af behovet strängeligen påkallad förrän mot aftonen, så gjorde han Tyko sällskap inåt staden.

På Svartmangatan mötte de lyckligtvis Gerda. Hon hade sökt fadren i verkstaden för att bedja honom ej vara orolig öfver Nils bortvaro och då hon fann den stängd ämnade hon begifva sig till föräldrahemmet.

— Hvert har pojken tagit vägen? skrek gubben Tyko då han redan på afstånd varseblef dottren.

— Ja, det måtte du väl veta, inföll Jeppe och grep flickan temligen hårdhändt i ena armen.

— Det var fasligt hvad ni gorma, utlät hon sig och lösgjorde armen. Är ej Nils så pass gammal att han får gå för sig sjelf, utan nödvändigt skall vallas. Jag tycker . . .

— Det rör mig inte hvad du tycker, afbröt gubben Tyko vresigt. Den junkern vet ganska väl att det brådskar med arbetet till grefve Jakobs för- mälning och ändock håller han sig undan. Är detta skick och reson! Jag vånnar att . . .

— Se så, far, afbröt Gerda, var nu inte ond på Nils. Han sa' till mig i går afton, att han ej längre kunde motstå lusten att företaga en fisktur utåt Mälaren, och det har han förmodligen gjort, kan jag förstå, eftersom hans båt inte finnes kvar.

— Har du varit nere och sett efter då? sporde Jeppe.

— Ja, jag kommer just nu derifrån.

Puttrande fortsatte de båda gubbarne vägen fram till Tykos verkstad, der den gamle snickaren snart var i full verksamhet. Sedan Jeppe språkat bort en timme med honom, stultade äfven han ut genom Norre port, för att passa på sin lur i vakt- stugan.

8.

Severin Kyhle, åt hvilken enkedrottningen gifvit befälet öfver den vaktkedja, som i hemlighet skulle undersöka hvar och en, som kom från Stockholm och ämnade sig till svenska lägret vid Grips-holm, var en man något öfver medelåldern. Det krithvita håret och helskägget, samt den fårade pannan och de ärriga kinderna gjorde likväl att han såg betydligt äldre ut än han i verkligheten var.

Redan som ung hade han deltagit i Sveriges krig, men aldrig fått lida så mycket som under det så kallade Kalmarkriget 1611. Och när han kom att tala derom och då nödgades uttala förrädaren Somes namn, råkade gubben alltid i raseri, spottade omkring sig och fräste som en katt. Under de häftiga stormlöpningarne mot skansen vid Ryssby hade han också varit med och det var med synbar förnöjelse han berättade hur mycket stryk juden då fått, ej allenast af besättningen i skansen, utan äfven under sitt återtåg till Kalmar, då den stolta danska hären som i sitt öfvermod skröt öfver att den efter skansens fall genast skulle tåga mot Stockholm, blef så godt som upprifven af de bakom förhuggningar och bråtar lurande bönderna. De ärr, som prydde Severin Kyhles kinder, voro minnen efter dessa blodiga fejder, och han var ej litet stolt öfver att vara i besittning af dem.

Längs östra kusten af den i Turinge socken inskjutande Sundsviken, samt på öarne i Södra

Björkfjärden och i inloppet till Gripsholm hade han ställt ut vakter med sträng tillsägelse att noga se upp med båda ögonen, annars skulle en viss potentat anamma dem med hull och hår. Sjelf for gubben Severin bittida och sent omkring, än till lands och än till sjös och inspekterade på det noggrannaste sina poster, och alltid hade han med sig förtäring åt bussarne, ty enkedrottningen hade uttryckligen lagt honom på hjertat att ej knussla med spendering för att kunna hålla folket vaket och intresserad.

På södra kusten af Djurstaholmen, belägen i det vatten, som skiljer Rid- och Curön från den i Mälaren utskjutande breda landtunga på hvilken två hela socknar: Öfver-Enhörna och Ytter-Enhörna äro belägna, hade gubben Severin förlagt en postering, bestående af fyra man. Då han vid åttatiden på fredagsmorgonen anlände dit fann han till sin gränslösa förargelse hela posteringen slutet i sömngudens armar och snarkande så, som endast en genomtrött människa kan snarka. Det var nära att gubben i harmen befallt den honom åtföljande båtkarlen, som bar kantineerna, att dänga dem i de pligtförgättes skallar, men han hejdade sig lyckligtvis.

I stället satte han ändan af en lur, som han bar på sig för att gifva signal med, intill den enes öra och lät först höra ett svagt ljud. Den sålunda anfäktade ruskade på sig, krefsade ett par slag vid örat och vände sig helt lugnt på andra sidan utan att vakna.

— Jaså, ä' ni utaf den ullen, pojkar, brummade Severin Kyhle; nå, då ska' ni väl få ett något så när klart begrepp om hur domsbasunen en gång kommer att låta öfver edra grafvar.

Derefter tog han plats midt ibland de snarkande, satte luren till läpparne och frambragte ett ljud, ungefär liknande en oxes bölande.

Verkan deraf var ögonblicklig och ovisst är om ej någon af de så oförmodadt uppväckte trodde sig i gubben Severin, der han bredbent stod midt ibland dem, skåda sjelfvaste erkeengeln Gabriel. Åtminstone tillkännagåfvo den förskräckta uppsynen hos två af dem, som ej fort nog hunno gnugga sömnen ur ögonen, att deras tankar i viss mån hade tagit den riktningen.

— Jaså, det är på detta sätt I sköten eder tienst, dundrade Severin Kyhle så snart han fått posteringen på benen. Gud förbarme sig öfver sådana ynkryggjar! Här skulle ju en hel flotta kunna segla förbi utan att I sågen det minsta grand och ändock har jag utvalt eder, som jag trodde vara de pålitligaste, för att hålla vakt vid...

Den äldste af postkarlarne hette Niklas och hade varit sjöman, hvadan han ej var rädd för att sjunga ut sitt hjertas mening oförtäckt. Han afbröt också gubben Severins harang sålunda:

— Ja, nog går det an att stå och prata stora ord för den, som har fullt upp att äta och dricka, men ligg här som vi nu i två dygn utan att smaka hvarken vått eller torrt, så får jag se om ni ej försöker att sofva bort hunger och törst.

Dessa ord afväpnade fullständigt Severin Kyhle och som han hade lätt att få sitt goda humör tillbaka, sade han i det han pekade på de medförda häfvorna:

— Nå, så ska' ni väl få smörja er nu!

Detta läto de hungrige ej säga sig två gånger

och det var förunderligt hvad åsynen af maten och det medförda rostockerölet hade för en plötslig inverkan på deras sinnen. Från att mellan tänderna svära ve och förbannelse öfver Severin Kyhle och hans radikala påhitt att väcka dem, öfvergick deras ilska till idel vänlighet och knappt hade matförrådet hunnit utbredas, förrän alla kastade sig öfver detsamma med en glupskhet, som alls icke var förvånansvärd i betraktande af den svältkur de hade måst genomgå.

Medan de hungrige sålunda stillade sin hunger och törst satt gubben Severin på en sten bredvid dem och såg på. Då och då gjorde han Niklas en fråga och erhöll äfven redigt svar derpå. Ingenting misstänkt hade observerats; de båtar, som passerat holmen, hade kommit inifrån viken och fingo alltså passera oprejade.

Dagens strålande stjärna höjde sig långsamt och blodröd öfver Curöns och Björköns skogstoppar; intet moln sväfvade i den högblå rymden; allt tydde på, att äfven denna dag skulle blifva lika varm och strålande, som dess närmaste föregångare.

— Nå, hafven I nu ätit eder mätta, så tillhör det att äfven i botten tömma en bägare för vår nådige konung och för enkedrottningen, utbrast Severin Kyhle.

— Om jag riktigt kunde begripa, hvarför vi ska' ligga här som tosingar, inföll Niklas och klådde sig bakom ena örat.

— Ja, det må du väl säga, menade en annan af karlarne. Jag har nog funderat deröfver, men . . .

En tredje inföll nu under det han gaf kamraterna en talande blick:

— Det är inte underligt om du ej förstår något. Det der trädet, eller stenen, som ligger derborta, begripa jemt lika mycket.

Den sålunda utpekade, som verkligen såg ut som sjelfva dumheten personifierad, teg visligen och sväljde förtreten, ty han visste nog, att det endast skulle blifva spektakel af på hans bekostnad, om han vågade att försvara sig.

Men den fjerde i sällskapet trodde sig slå hufvudet på spiken, då han yttrade:

— Jag ska' säga er, att något sattyg är allt i görningen mot kungen.

— Mot kungen! upprepade alla med en mun. Till och med Severin Kyhle kunde ej afhålla sig från att instämma i utropet.

— Ja, fortfor den, som uppväckt den hemska anspelningen, det är nog troligt, att danske kungen, som ju aldrig kan förglömma att hans välde här tagit slut, lejt spioner och lönnmördare, för att...

— Du kan, vid lefvande Guden, ha rätt, afbröt Severin Kyhle och sprang upp. Pojkar, det tillhör oss att stadigt ha ögonen öppna. Mat och dryck ska' ni få så mycket I behöfven, så att...

— En båt sydvart ifrån, afbröt i detsamma den båtkarl, som varit Severin Kyhle följaktig.

Allas blickar riktades mot söder. Ja, det egde sin riktighet. En farkost styrde verkligen kurs på det smala sund, som skiljer Djurstaholmen från Öfver-Enhörna, och som äfven erhållit benämningen Djurstasundet.

— Jag märker att jag har lycka med mig, utbrast gubben Severin förnöjd. Vi ska' gömma oss

vid båtarne och just som han seglar in i sundet knipa vi honom.

Och gubben gnuggade redan händerna, för-
tjust öfver den fångst han skulle göra.

9.

Den lilla farkost, som nalkades Djurstasundet och som väckt så många förhoppningar hos gubben Severin, bar också vår gamle vän Nils inom sina relingar. Orsaken till att han ej på fredagsmorgonen, det vill säga under ett helt dygn, ej hunnit längre, var de ostadiga vindarnes skull. Än hade det varit fullkomligt stiltje, än motvind och det hjälpte rakt icke hur mycket Nils än använde de bland sjömännen vanliga besvärjelserna för att få gynsam vind. Mer än en gång var han därför besluten att stiga i land och till fots fortsätta vägen, men han hade, ville han erinra sig, hört att just den vägen skulle vara farlig för de många öfvervåld, som på sednaste tiden skett der. På sjön var han ändå alltid säkrare och därför höll han sin kurs, hoppandes på, att med det första få god vind igen.

— Om jag under dagens lopp hinner fram, så är det nog tid, tänkte han för sig sjelf. Den der holmen ser så inbjudande ut att jag måste dit upp ett slag.

Sagdt och gjordt. Den lilla båten förtöjdes helt lösligt endast några famnar ifrån Severin Kyhles farkost utan att Nils varseblef densamma. Han hade dock nätt och jemt hunnit sätta foten på landbacken, förrän en grof stämma skrek bredvid honom:

— Hvem är du, och hvarifrån kommer du?

Nils hajade i förstone till. Skulle han genast fly ned till båten och sätta ut igen, eller...

Han hann ej ens tänka meningen till slut, då Severin Kyhle stod framför honom. Bakom gubben syntes den förut sömniga, nu nästan halfrusiga posteringen, ty det myckna njutandet af det maltstarka rostockerölet började nu göra allt större verkan.

Nils igenkände genast Severin Kyhle och som han visste att den gamla knekten plägade användas af enkedrottning Kristina, när det var fråga om någon hemlig expedition, så började han draga öronen åt sig. Han stärktes ytterligare i sina miss tankar, då Severin steg fram och ville fatta honom i kragen.

— Hvad är det der för konster, utbrast han och drog sig åt sidan, dock så, att han närmade sig båten. Tron I, herre, att jag är någon missdådare, eftersom . . .

— Jag har enkedrottningens befallning att noga undersöka hvar och en, som passerar denna väg, afbröt gubben Severin myndigt.

En djurf idé rann i detsamma upp i budbärarens hjerna.

— Och jag, utbrast han, jag har konungens befallning att innan middagen vara i lägret vid Gripsholm och hvad han befäller är nog för mera än hvad enkedrottningen säger, skulle jag tro.

— Konungens befallning, konungens befallning, repeterade gubben Severin och var nära att bringas ur fattningen. Han kom dock genast till sig sjelf och sade:

— Får jag se den befallningen. Den måste vara skriftlig, om du skall slippa igenom.

Nu var Nils i klämman. Här dugde dock ej att stå och huttna, det insåg han. Kunde han bara få gubben Severin på kneken, så skulle han nog

reda sig, ty hans medhjelpare höllo sig på ganska långt afstånd och smågrälade om det sista ankaret rostockeröl. Han beslöt sig för den skull att våga en kupp, kosta hvad det kosta ville.

Förlitande sig på att gubben Severin ej kunde läsa skrifvet, något som på den tiden var högst ovanligt, framtog Nils, utan att förändra en min, Ebba Brahes bref till kungen och stack det under gubben Severins ögon.

Gubben hade likväl nätt och jemt fått syn på det lilla brefvet förrän han utbrast:

— Ett bref till . . .

Längre kom han ej. Nils hade redan hört nog för att förstå att han här måste handla qvickt. Innan gubben Severin därför hann sluta sin mening hade Nils satt krokben för honom och på samma gång gifvit honom en lätt knuff för bröstet, så att han tumlade öfver ända.

Men i hastigheten tog Nils en annan kosa än den han skulle tagit. Lyckan var dock med honom, så att han rusade rakt på Severin Kyhles farkost, sköt ut den och rodde af alla krafter tvärs öfver sundet.

Först när han hunnit ett par famnar från land kom Severin Kyhle till besinning. Rasande sprang han upp och störtade ned mot den plats, der han förtöjt sin båt. Men den var borta och då han ändteligen lyckats skilja grälmakarne åt, samt efter ett kort sökande fick tag i Nils' båt, hade flyktingen redan hunnit tillryggalägga mer än halfva sundets bredd. Så fort sig göra lät jagade Severin Kyhle efter, men han kom för sent. Han fann visserligen sin båt vid sundets andra strand, men flyktingen var spårlöst försvunnen.

Intet under då att gubben Severin blef topp rasande. Hvad hade han nu för att han i mer än åtta dagars tid vaktat på platsen? Lång näsa. Han hade ju med egna ögon sett brefvet till konungen. Förtviflad slet han af sig håret, sprang som en galning omkring på stranden och repeterade många gånger alla de eder han lärt sig i fält.

Sedan gubben väl urladdat sin ilska mot det olycksöde, som så envist förföljt honom, fick den drumliga posteringen »sina fiskar varma». Följden häraf blef att allesammans rymde innan middagen, så att när Severin Kyhle ändteligen skulle anträda återfärden måste han i ett litet torp låna en halfstor pojke för att manövrera den som byte tagna båten. Den expeditionen blef så att säga sista spiken i den gamle knektens likkista, ty han dog af grämelse innan året gått till ända.

10.

Efter Axel Oxenstiernas afresa blef Gustaf Adolf helt och hållet förändrad. Helst ville han nu vara för sig sjelf och sökte äfven ensamheten så ofta han fick tillfälle dertill. Det skiftande fältlifvet, som annars utgjorde hans glädje, hade nu på honom ingen inverkan.

Konungens omgifning började snart att allvarsamt oroas af hans förändrade sinnesstämning och som mången trodde att han skulle blifva bättre om rikskansleren åter utkallades, föreslog någon att sända efter honom.

Detta fick Gustaf Adolf veta och han förbjöd genast att efterskicka Oxenstierna. Denne hans vän kunde ej heller mycket hjälpa honom; den enda, som det kunde, hon var borta och hindrades kanske från att följa sitt hjertas böjelse.

Dag och natt grubblade konungens omgifning på ett medel att förströ honom, men huru finna något? Slutligen hittade en ung grefve Hård på ett dylikt, nemligen jagt. Gustaf Adolf stretade länge emot, men sedan hans egen läkare förordat detta förströelsemedel, blef ändteligen ett jagtparti anordnad.

Till en början tycktes ej heller denna förströelse hafva något välgörande inflytande på konungen. Utan att yttra ett enda ord följde han mekaniskt de öfriga. Så småningom ryckte dock bullret och de allt mera skiftande scenerna upp honom ur hans tungsinthet och efter ett par timmar hade

han, om just icke återfått hela sitt fordna humör, så en god del deraf.

Längs södra stranden af Mariefredsviken gick jagten åt Taxinge kyrka till. Ganska mycket villebråd hade stupat för jägarnes kulor och sjelf visade sig Gustaf Adolf såsom en af de säkraste skyttarne, en omständighet, som i hög grad bidrog till att försätta honom i jemförelsevis godt lynne.

Plötsligt vinkade han grefve Hård till sig och sade, pekande på en mörk punkt, som rörde sig af och an mellan busksnåren ett godt stycke borta mellan träden:

— Hvad kan det der vara för ett djur?

— Det skola vi snart se, inföll grefven och lade geväret till ögat.

— Nej, håll; det är min tur, utbrast konungen, tog stadigt sigte på det runda mörka föremålet och tryckte af. Det försvann genast och hela jägarskaran störtade fram, för att se efter hur skottet tagit. Konungen var i spetsen och det var äfven han, som böjde undan snårets grenar, der den märkvärdiga företeelsen varseblifvits.

Men knappt hade han hunnit vika undan grenarne så pass mycket, att han kunde se dit in, förrän han bestört ryggade tillbaka.

— Hvad är det; hvad är det? ropade alla om hvarandra och trängde sig tillsammans omkring konungen. Utan att svara, pekade han endast på en ung man, som låg medvetlös inne i snåret.

Denne unge man var ingen annan än Nils. Sedan han med så stor möda undkommit sina förföljare beslöt han att landvägen leta sig fram till lägret. Ödet förde honom också oförmodadt midt

in i den kungliga jagten. Vare sig af blygsamhet eller rädsla, nog af — han beslöt att gömma sig i ett af snåren, till dess ett lägligt tillfälle yppade sig att få träffa konungen. Hade han hukat sig ned i snåret skulle ingen hafva sett honom, men nu stod han upprätt och det var hans mörkbruna mössa, som Hård tagit för det underliga djuret. Konungens kula hade dock lyckligtvis endast genomborrat mössan, men förskräckelsen var det som kastat Nils medvetslöst till marken.

Sorlet från jägarne väckte honom likväl snart. Hans första blickar föllo på konungen, som bekymrad stod vid grefve Hårds sida.

Med ett språng var den fullkomligt oskadade Nils på benen, trädde raskt fram till konungen och öfverräckte honom brefvet. Förvånad öfver att igenkänna jungfru Ebbas stil sporde han hur detta hängde tillhopa och då Nils sade sig endast vilja och kunna redogöra därför mellan fyra ögon, vinkade Gustaf Adolf åt sina följeslagare att träda åt sidan. Derpå förtäljde ynglingen sin resa från början till slut och förteg ingenting.

Med en häftig rörelse slet konungen upp den lilla breflappen och bokstafligen slukade dess innehåll med ögonen.

Sedan han genomläst brefvet ytterligare ett par gånger sade han till Hård:

— Utvälj ett par snabba och uthålliga hästar. Jag måste inom en timme vara på väg till Stockholm.

Jagten blef nu afbruten och återmarschen till lägret anträdde. Men på utsatt tid red Gustaf Adolf, åtföljd af Hård och ett par andra förtrogna,

ut från lägret vid Gripsholm och tog vägen mot hufvudstaden.

Söndagen näst före midsommar ingick med strålande sol. Folkhvimlet på Stockholms gator var liffigare än vanligt och en stor menniskoström väl-tade sig upp mot slottskapellet. Först denna mor-gon hade enkedrottning Kristina, förlitande sig på, att sonen var okunnig om det stundande giftermålet, låtit utsprida att en ovanlig högtidlighet skulle ega rum i slottskapellet efter gudstjenstens slut. Detta var orsaken till att folket trängdes och knuffades för att komma in och få se på ståten. Det var endast med största möda, som de utställda vakterna kunde hindra en allmän stormning af kapellet.

Bland dem, som lyckats komma in och få plats befunno sig äfven Tyko och hans vackra dotter. Gubben var nu lugn, ty Gerda hade, under tysthetslöfte, omtalat orsaken till Nils' plötsliga försvinnande, och äfven »Jeppe på berget» hade fått del af denna underrättelse.

— Stackars jungfru Ebba, hviskade gubben Tyko, det måtte allt kännas bra hårdt att så der drifvas fram till slagtbänken.

— Tyst, far, för Guds skull, ifrade dottren. Om någon af dem, som sitta omkring oss, hör ett enda ord, äro vi olyckliga.

Då gubben Tyko ej fick prata, suckade han i stället, och det gjorde han så djupt, att flere af de närmast sittande med verklig förvåning betraktade honom.

Ändteligen var gudstjensten slutad. Enkedrottningen, som jemte sitt hof och flere inbjudna hade

sina platser längst framme i kapellet vid altaret, gaf ett tecken åt en af sidodörrarne. Den öppnades och blek som ett lik leddes den sköna Ebba Brahe fram till altarringen, medan från andra sidan hjälten Jakob De la Gardie skyndade att intaga sin plats vid hennes sida.

Det gick ett doft sorl genom kapellet. Allmänheten, som nogsamt visste af den unge konungens kärlek till jungfru Ebba, uttryckte på detta sätt sin rättmätiga förvåning.

Och vigseln började. På tillfrågan af presten om Jakob De la Gardie ville hafva jungfru Ebba Brahe till sin äkta maka, svarade han ett högt och frimodigt »ja». Ej så den unga bruden. Det »ja» hon tvingades att afgifva hördes af ingen, mer än af presten, brudgummen och måhända äfven drottningen.

Detta ödesdigra »ja», dödsstöten åt Ebba Brahes ungdomskärlek, hade knappt blifvit utsagdt, förrän stora dörren till kapellet häftigt rycktes upp och konung Gustaf Adolf störtade in, andtruten och höljd af svett i följd af den våldsamma ridten.

Vid åsynen af konungen for Jakob de la Gardie tillsammans och han kände sig så modfälld, som han dittills aldrig gjort. Han hade ju också genom sin efterlåtenhet för enkedrottning Kristinas vilja hjälpt till att stjäla Gustaf Adolfs ungdomslycka.

Men äfven i dessa kritiska ögonblick förlorade enkedrottningen ej sitt lugn. Stolt reste hon sig, såg sonen stadigt i ögonen och utbrast med en stämma, som hördes af alla:

— I kommen nu för sent, min son. Jungfru Ebba Brahe är nu grefvinna De la Gardie.

Gustaf Adolf vacklade ett par steg tillbaka, men slutligen gjorde han våld på sig. Ögonen sköto hotande blixtar och hans manliga stämma darrade af sinnesrörelse då han utbrast:

— Men det står i min makt att upphäfva detta förbund!

Nu var det enkedrottningens tur att rygga tillbaka, men blott för några sekunder.

— Nej, utbrast hon slutligen, och hennes stämma lät så öfvertygande, det kan ej vara så, min son. Jag är fullkomligt förvissad om, att det i Svealand sent skall spörjas att sveakonungen gifvit sitt folk ett så dåligt efterdöme, att han, endast af svaghet för dottren till en af hans undersåtar, under fötterna trampat både Guds och människors lag. En sådan ovärdig son är jag förvissad om, att salig konung Karl IX ej lemnat efter sig.

När enkedrottning Kristina slutat detta tal blef det så tyst i kapellet, att man tydligt kunde höra flugornas surrande mot fönsterrutorna.

Gustaf Adolf kämpade den sista afgörande striden mellan sin kärlek och pligten mot fosterlandet, och att den striden var hård, det syntes tydligt på de sinnesrörelser, som tidt och ofta vexlade i hans anlete. Motsvarande rörelser kunde också mången läsa i den unga grefvinnans anlete, der hon vacklande stödde sig mot altarrunden. Denna strid måste dock hafva ett slut.

— För sent, utropade den unge konungen och trädde fram till de nygifta; ja, jag ser, att så är. All den förhoppning min ungdom hyst är nu borta. Hvad som nu tilldragit sig, det kan och får ej ändras. Men, en sak må ingen förneka mig, och

det är att taga ett farväl af min ungdoms utkorade brud.

Och innan någon kom sig före att hindra det hade Gustaf Adolf slagit ena armen kring grefvinnan Ebbas midja, och utan motstånd lät hon sig föras in i ett sidorum. Både enkedrottning Kristina och Jakob De la Gardie skyndade efter, men när de ville öppna dörren, var den slagen i lås.

Länge dröjde det icke, förrän enkedrottning Kristina fick kännedom om det puts Gerda och hennes fästman spelat henne. Till en början harmades visserligen den stränga damen, men när slutet ändå blifvit så lyckligt som det blef och hon kunnat genomdrifva sin vilja att skilja sonen från jungfru Ebba, brydde hon sig ej om att vidare röra i saken. Till och med Severin Kyhle, som genom sin tafatthet varit indirekta orsaken till Gustaf Adolfs plötsliga ankomst till hufvudstaden, förlät hon.

På hösten samma år gjorde mäster Tyko bröllop åt sin dotter. Det unga paret vigdes i storkyrkan och alla voro enige i det omdöme, att ett vackrare brudpar finge man länge söka efter. Sedan dottren alltså kommit under eget tak öfverlemnade Tyko sin verkstad åt mågen och slog sig i ro. Men Jeppe Trulsson, han kunde ej förmås att lemna sin kära vaktstuga förr, än den oblidkeliga döden kallade honom. Och detta skedde kort efter sonens giftermål. Då Jeppe en afton i luren ropade ut sin första timme, kom han ej längre än till:

»Brunkebergena med».

Här föll luren ur hans hand. Ett slaganfall hade ändat hans lif. Men sin önskan att få dö på sin post, den hade han uppnått.

Oaktadt Ebba Brahe blifvit påtvingad sin make,
lefde hon dock med honom i ett lyckligt äktenskap.

Hon dog den 5 januari 1674 i en ålder af
78 år.

den Gakta Ebba hante blivit påtyngt en märke
fette hon dock med honom i ett mycket blottskap.
Hon dog den 6 januari 1874 i en ålder af

78 år. Hon var gift med den förnämde
Gakta Ebba hante. Hon hade varit gift
med honom i 50 år. Hon hade varit gift
med honom i 50 år.

Den förnämde Gakta Ebba hante
var gift med den förnämde Gakta Ebba hante
i 50 år. Hon hade varit gift med honom
i 50 år.

Den förnämde Gakta Ebba hante
var gift med den förnämde Gakta Ebba hante
i 50 år. Hon hade varit gift med honom
i 50 år.

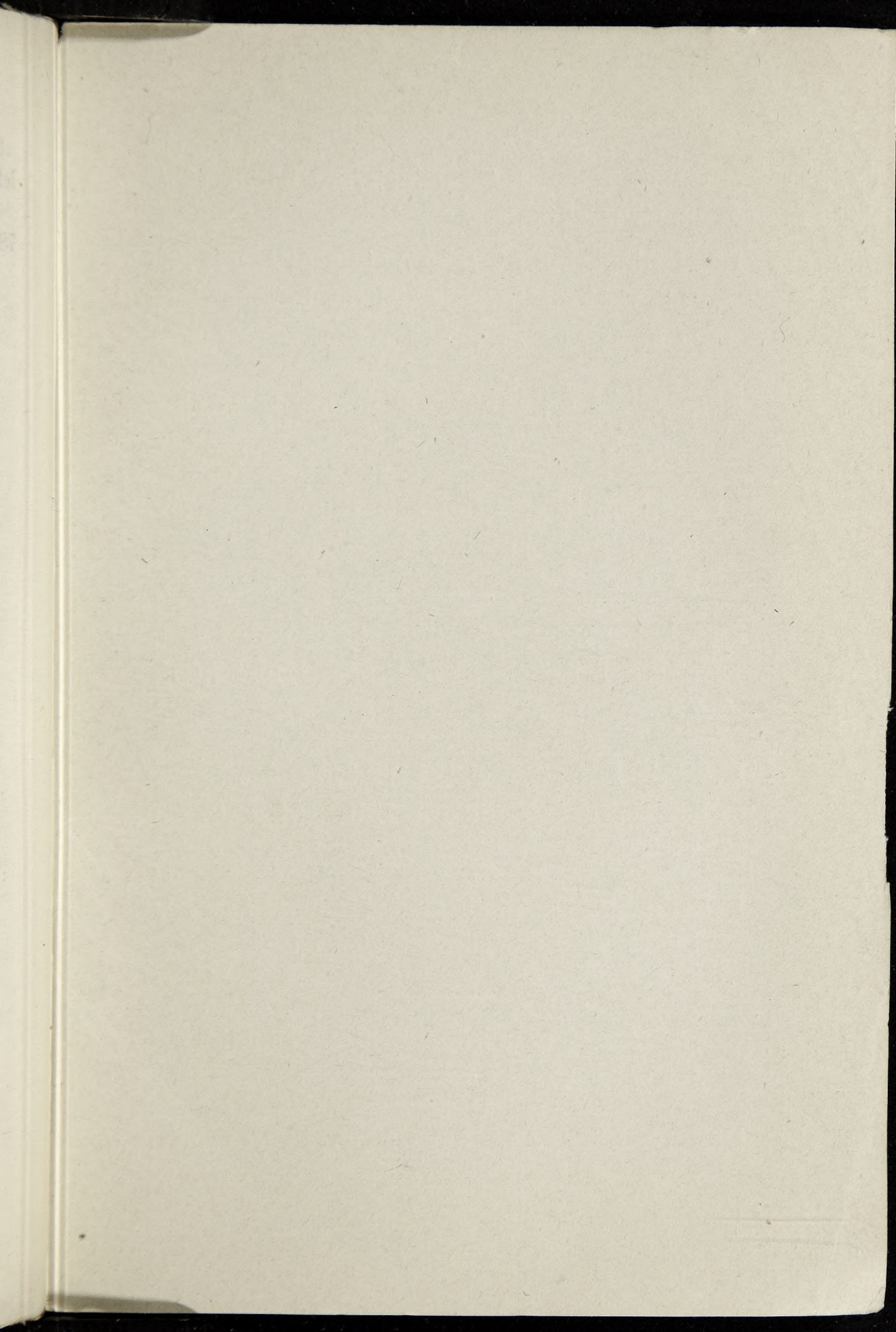
Den förnämde Gakta Ebba hante
var gift med den förnämde Gakta Ebba hante
i 50 år. Hon hade varit gift med honom
i 50 år.

Den förnämde Gakta Ebba hante
var gift med den förnämde Gakta Ebba hante
i 50 år. Hon hade varit gift med honom
i 50 år.

Den förnämde Gakta Ebba hante
var gift med den förnämde Gakta Ebba hante
i 50 år. Hon hade varit gift med honom
i 50 år.

Den förnämde Gakta Ebba hante
var gift med den förnämde Gakta Ebba hante
i 50 år. Hon hade varit gift med honom
i 50 år.

Den förnämde Gakta Ebba hante
var gift med den förnämde Gakta Ebba hante
i 50 år. Hon hade varit gift med honom
i 50 år.

På *F. C. Askerbergs förlag*, Stockholm, Östermalmstorg N:o 4, hafva följande nya böcker af *J. O. Åberg* utkommit:

Bondeplågaren på Oppensten. Historisk-romantisk skildring från Engelbrekts befrielsekrig. Af *J. O. Åberg*. 75 öre.

Blodbadet i Wielun. Berättelse från Karl X Gustafs tid. Af *J. O. Åberg*. 75 öre.

Konungens käpp och Drottningens vagga. Berättelse från Fredrik I:s tid. Af *J. O. Åberg*. 75 öre.

Karna. Romantiserad skildring från Ryssarnes härjningar i trakten af Södertelje 1719. Af *J. O. Åberg*. 75 öre.

Brottets Lön. Romantiserad skildring från Ryssarnes härjningar i Norrbotten 1721. Af *J. O. Åberg*. 75 öre.

I Frihamn. Romantiserade skildringar från senaste hälften af sjuttonhundratalet. Af *J. O. Åberg*. 1,50.

Gustaf Adolf och Ebba Brahe. Historisk-romantisk skildring. 50 öre.

Bälinge Länsman. Skizz från 1719. 50 öre.